

(ה)לשכה המרכזית להגירת יהודים

(Zentralstelle fuer Juedische Auswanderung). מנגנון של משטרת הביטחון והס"ד שעסק בהגירתם-גירושם של יהודי אוסטריה ואחר-כך גם של יהודי ה'פרוטקטורט' (ראה בוהמיה ומורביה, פרוטקטורט).

הלשכה בוינה הוקמה ב-26 באוגוסט 1938 בידי נציב הרייך לאוסטריה, יוזף בירקל. בראשה הוצב אדולף איכמן, שהובא לוינה מן ה'מחלקה היהודית' של הס"ד, והוא הנהיג בלשכה את השיטות שאחר-כך יושמו בגירוש יהודי אירופה: ריכז את יהודי אוסטריה בוינה, קבע מכסות מוגדרות והטיל על הקהילה היהודית את האחריות למילואן, סילק מכשולים ביורוקרטיים, והטיל על יהודים בעלי-אמצעים את ההוצאות לגירושם של חסרי-אמצעים.

ב-24 בינואר 1939 הורה הרמן גרינג, בעקבות המלצת רינהרד היידריך מיום 12 בנובמבר 1938 ועל-פי פקודה מפורשת של היטלר, להקים גם בגרמניה מרכז דומה, ובראשו יועמד היידריך. כעבור ימים מספר, ב-30 בינואר, הודיע היידריך לכול המוסדות הנוגעים בדבר, שאת המרכז החדש, שנקרא 'מרכז הרייך להגירת יהודים' (Reichszentrale fuer Juedische Auswanderung) ינהל ראש מחלקה II בגסטפו הינריך מילר. היידריך תיכנן להקים סניפים למרכז החדש בברלין, בהמבורג, בפרנקפורט ובברסלאו, אך הדבר לא יצא אל הפועל.

אחרי כיבוש בוהמיה ומורביה הוקמה בפראג 'לשכה מרכזית' ל'פרוטקטורט' דוגמת הלשכה שבוינה. בראש הלשכה שבפראג, שהוקמה ב-26 ביולי 1939, הועמד הנס גינתר, שהיה סגנו של אייכמן בוינה, ואייכמן עצמו היה האחראי לשתי הלשכות. הלשכה בפראג פעלה בדרכים שגובשו בוינה, מתוך סיגולן לתנאי המקום, ולימים עמדה בראש גירוש יהודי ה'פרוטקטורט' לטרזינשטט.

אחרי כיבוש פולין הטיל היידריך על אייכמן את התפקיד לגרש את האוכלוסייה ממחוזות מערב פולין שסופחו לגרמניה, וב-21 בדצמבר 1939 הודיע שאייכמן מופקד על 'הטיפול המרכזי בכול ענייני משטרת הביטחון הקשורים לפינוי המרחב המזרחי'. אייכמן עבר לברלין, נמסר לו גם ניהול 'מרכז הרייך להגירת יהודים', והלשכות שבוינה ובפראג היו כפופות ל'מרכז'. מנגנונו של אייכמן למילוי המשימות שהטיל עליו היידריך התמזג למעשה עם 'מרכז הרייך', ושולב ב'משרד הראשי לבטחון הרייך' כמחלקה מן המניין. המחלקה, שסימנה היה IV D 4 ואחר-כך IV B 4, היא שעסקה לימים בלכידתם של יהודי אירופה ובגירושם למחנות ההשמדה.